

PARTICIPAR: UN CAMÍ BEN COMPLICAT

(Dinamització de l'alumnat de magisteri de la Universitat Jaume I a través dels fòrums)

Enric Ramiro Roca

Departament d'Educació de la Universitat Jaume I de Castelló

ramiro@edu.uji.es

Resum

En aquesta comunicació es presenta el procés seguit per a la introducció de les noves tecnologies al si de l'assignatura de Didàctica de les Ciències Socials en la carrera de Magisteri. No es tracta de cap "meravella informàtica", sinó d'un camí senzill acompanyat d'unes fortes conviccions de renovació pedagògica, basada en quatre elements: tutoria virtual, fòrums temàtics, treballs d'investigació dels alumnes i pàgina web de la matèria. De tots ells, especificarem el camí seguit als fòrums, amb l'exemplificació del contingut d'un d'ells.

Allò que ens proposem és oferir una experiència real per part d'un professor un tant "escèptic" i no massa coneixedor dels temes multimèdia, en un entorn de classes nombroses i sense ordinadors a l'aula.

I els resultats? Doncs els podríem de qualificar d'agredolços, amb una clara necessitat de canviar xips per part d'alumnes, professors i especialment l'administració. Hem d'entendre que l'educació és també un ecosistema i que no es pot modificar la filosofia deixant la resta com estava.

COMENÇANT EL CAMÍ

A poc que donem una ullada als mitjans de comunicació en el món occidental i democràticament formal, ens podem trobar fàcilment amb el problema de la no participació. Exemples recents com les votacions al parlament europeu, les eleccions universitàries o el referèndum sobre la constitució europea són algunes de les exemplificacions més vistoses. Però hi ha d'altres iguals o més preocupants com són la passivitat dels alumnes en les nostres classes, uns estudiants que des de que varen començar el sistema educatiu, aprenueren any rere any que qui menys parla és qui té menys problemes. Inclús en les classes de llengua es demana constantment silenci absolut, o la poca dedicació que se li atorga al llenguatge oral en general quan en aquesta vida anem a utilitzar principalment aquest codi lingüístic.

Aquest és l'origen del projecte de dinamització de l'alumnat de magisteri: una preocupació per la participació que entenem com la base de la democràcia real. I per a intentar contribuir a la millora d'aquesta situació, hem dissenyat un projecte basat en les noves tecnologies com a canvi metodològic: pàgina web, tutoria virtual i fòrum, acompanyat d'accions presencials. El seu objectiu? Doncs ajudar a que l'alumnat participe en la programació, metodologia i avaluació de l'assignatura i siga corresponsable, fins a cert punt, dels seus èxits o fracassos.

Considerem ineludible per al nostre treball, la necessitat d'adequar la funció docent als reptes que suposa la introducció de les noves tecnologies de la informació i la comunicació (NTIC) als nostres programes acadèmics. Però no de qualsevol manera, doncs considerem que un dels perills que tenim davant nostre és la substitució del paper i llapis pels ordinadors i la internet, deixant substancialment sense modificació la metodologia i la ideologia. Per tant, volem innovar i introduir les NTIC a l'aula però amb garanties de renovació pedagògica, potenciant també la participació.

Som conscients que els canvis reals no es produeixen per grans revolucions, discursos o normatives, sinó que aquestes són en tots cas conseqüència de xicotetes modificacions al llarg de molt de temps. Igualment, entenem que el canvi no està únicament en mans de professors i alumnes, sinó que a sovint és el propi sistema qui entrebanca i fa conflicte de l'evolució. Ara bé, com deia Mao i algú de més a prop: "el camí més llarg, sempre s'inicia amb un primer pas".

En l'apartat d'agraïments, he de fer constar la col·laboració econòmica i humana de la Unitat de Suport Educatiu de l'UJI. Igualment he d'anomenar als companys i companyes de l'àrea de Didàctica de les Ciències Socials i del Departament d'Educació de la Universitat Jaume I de Castelló i molt especialment als alumnes de les diverses promocions que han participat en els fòrums malgrat la forta pressió acadèmica que hi tenen. De forma concreta he de mostrar el meu agraïment a Puri Cebrián, alumna de tercer de magisteri infantil que s'ha dedicat a controlar i organitzar tots els possibles dubtes i problemes tecnològics durant el segon semestre i a tot el grup el Cuquet¹ coordinats per les estudiants Gloria Francés i Dolores Llidó per haver realitzat un magnífic treball.

EN QUÈ CONSISTEIX L'EXPERIÈNCIA?

L'experiència s'ha dut a terme al si de l'assignatura de Didàctica de les Ciències Socials. Aquesta matèria és semestral i de caire troncal i per tant obligatòria a totes les especialitats de magisteri que s'hi imparteixen a la Universitat Jaume I de Castelló: educació infantil, educació primària, educació física i educació musical. Cadascun dels grups d'alumnes està format per una cinquantena durant les classes de pràctiques i per un centenar durant les hores de teoria, amb una càrrega docent de quatre crèdits que es reparteixen entre tres teòrics i un pràctic, i que en els futurs ECTS seran de tres. La matèria s'imparteix tradicionalment en valencià.

Durant el trienni 1999-2002, va tindre lloc un altre projecte basat en la mateixa filosofia de la coparticipació de l'alumnat però sense la utilització de les NTIC que s'han introduït en el trienni 2002-2005 (en el gràfic núm. 1 es pot veure una visió global del projecte i en el qual els fòrum temàtics han tingut un notable ressò i utilitat) amb els següents objectius específics:

- a) Ús de les noves tecnologies de la informació i la comunicació per a millorar la participació i la implicació de l'alumnat amb el seu aprenentatge.
Revisió de la pàgina web i confecció i dinamització del fòrum de l'assignatura a partir de problemes suggerits pels alumnes.
- b) Introduir objectius d'aprenentatge relatius a actituds, valors i competències professionals concrets mitjançant la selecció, comentari i introducció en la xarxa d'articles que ho afavorisquen.
- c) Confeccionar materials d'aprenentatge per al suport a la formació no presencial complementària. Millorar i ampliar la pàgina web de l'assignatura.

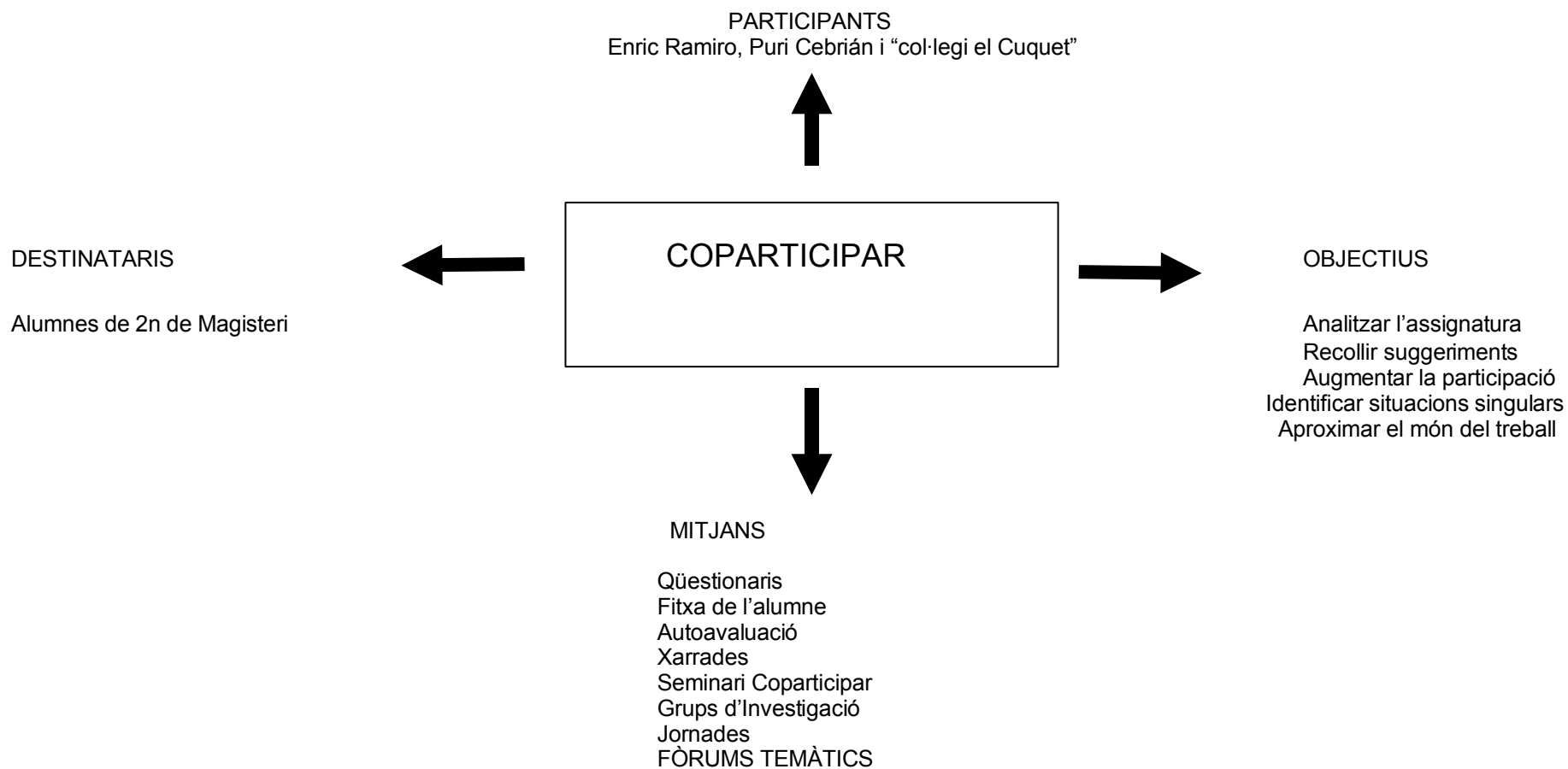
¹ Han format part d'aquest grup els alumnes: Ana Ballester, Maria Febrer, Tamara Ferrando, Elisa Esteller, Reyes Albalat, Mª Carmen Blasco i Caridad Bruno; totes elles alumnes de segon de magisteri de l'especialitat d'educació infantil.

- d) Utilitzar la tutoria virtual i posar en funcionament els fòrums temàtics.

Totes les activitats han comptat amb la participació dels alumnes en el seu desenvolupament i conclusions, però no així en la planificació que ha estat responsabilitat única del professor. El principal motiu ha estat la necessitat de tindre preparat el projecte prèviament a la impartició de les classes i la responsabilitat que comporta. No obstant, si que s'han tingut en compte algunes de les propostes de millora aportades pels discents en funció de la seua compatibilitat amb el disseny inicial, així com també han servit per a modificar aquest projecte d'un any per a l'altre.

Respecte a l'apartat dels fòrums temàtics, el seu funcionament ha estat a càrrec d'un grup d'estudiants que han tingut com a primera missió la seua dinamització entre els companys i companyes, així com la selecció dels possibles temes a tractar (veure quadre núm. 3). La seua duració aproximada ha estat entre dues i tres setmanes per a cadascun dels temes, depenent bàsicament de factors com els períodes de vacances o l'organització del grup que atenia la seua posada en marxa. A més a més, i una vegada finalizat el termini marcat per al debat, el grup ha confeccionat una llista dels participants, les vegades que ho ha fet i les conclusions sobre els fòrums.

- a) El pla d'estudis de magisteri.
- b) Professorat i alumnat poden anar junts?
- c) És compatible formar-se i aprovar?
- d) Com avaluar al professorat de l'UJI i per a què?
- e) El pràcticum, per a què?

Congrés Inernacional Virtual d'Educació 04 CIVE 04 (Uni. Illes Balears)	XV Simp. Inter. de Didàctica de las CC.SS. (Universitat d'Alacant)	III Congrés Internacional de Docència Universitària CIDUI (Universitat de Girona)
---	--	---

DIFUSIÓ
Gràfic núm. 1

COM HAN ESTAT ELS RESULTATS?

Podríem qualificar els resultats d'agredolços. Per una part s'ha construït un procés de participació que no existia i han estat desenes d'alumnes els que han escrit les seues opinions en el fòrum, trencant el tòpic de la indiferència. No obstant i a excepció de notables casos aïllats, en la majoria d'ocasions la participació responia més a qüestions acadèmiques que al desig de fer sentir la veu i compartir les idees. De fet, un gran percentatge d'escrits que es pot calcular al voltant del cinquanta per cent, eren simples opinions sense cap aportació. La seua explicació es pot deure a la manca d'una suficient dinamització del col·lectiu o a la falta d'una major insistència en la participació de qualitat que es demanava i que feia referència a posar en comú experiències i vivències. De fet, s'ha contestat a totes les aportacions, fent-los una valoració en aquest sentit i això s'ha notat encara que molt poc a poc en les successives col·laboracions.

Tanmateix, considerem que el gran problema ha estat el funcionament del sistema. Aquest configura la formació docent com una carrera de recollida de crèdits, en la qual cal aconseguir-los al preu que siga i el més ràpidament possible per a tindre tota la col·lecció ben aviat sense importar massa el seu contingut. Per part dels docents s'aprén immediatament que preparar-se les classes aporta un menor benefici que la investigació i que per a innovar ha de dedicar grans esforços en l'àmbit temporal i econòmic sense més recompensa que la satisfacció personal.

Alumnes i professors no som suficientment conscients que formem part d'un mateix vaixell i no dos col·lectius sedimentats en la desconfiança mútua. Des d'aquest projecte entenem que malgrat totes les dificultats, és possible compartir ensenyaments tot i tenint en compte cadascun les seues responsabilitats, però que el camí és molt complex i que hem d'anar contra un sistema que no afavoreix tots aquells valors democràtics que en teoria defensa.

Per últim, hem considerat oportú incloure en aquesta sintètica comunicació una xicoteta mostra dels fòrums que s'han produït a l'assignatura, respectant el seu contingut íntegre, llengua emprada i inclús la morfosintaxi i ortografia utilitzades ja que són uns testimonis privilegiats de la realitat que tenim a les aules universitàries i que també pot ser un bon instrument de reflexió i debat.

Missatge de prova	29-02-2004
<p>Enric Pere Ramiro Roca - ramiro (29-02-2004) Benvinguts al nou fòrum de l'assignatura "L16 - Didàctica de les Ciències Socials".</p> <p>Borrar este mensaje Responder este mensaje</p>	
ESTRUCTURA DELS FÒRUMS	16-03-2004
<p>Enric Pere Ramiro Roca - ramiro (16-03-2004) En la participació als fòrums es valorarà especialment la qualitat de les reflexions, però també la quantitat de missatges i la seguida en els debats.</p> <p>Possibles temes: El pràcticum, avaluació del professorat, la LOCE, preparació a l'UJI, ... (suggeriments al professor)</p> <p>1r FÒRUM</p>	

EL PRÀCTICUM PER A QUÈ?

Aquest primer fòrum de la classe d'educació infantil curs 03-04, tracta de reflexionar críticament sobre l'experiència al Pràcticum:

- com fer-lo: dates, estructura, avaluació, seguiment, exercicis a fer en la memòria, ... però no: experiències concretes, opinió sobre l'ensenyament actual, anècdotes que heu vist...

Procureu ser concisos, reflexius, crítics i responsables per a poder traurer conclusions. Aquest fòrum s'iniciarà el 18 de març fins al 25 de març.

BON PROFIT

[Borrar este mensaje](#) | [Responder este mensaje](#)

- **Sense practicum no sabriem realment si servim i ens agrada aquesta professió**

J. S. R. (24-03-2004)

Hola a tots i a totes! Jo pense que el practicum és molt més important del que ens pensem. Encara que la majoria de nosaltres no li donem importància i pensem que en tots els llocs fan les pràctiques igual que nosaltres, es a dir, una setman a primer, 1 mes a segon i mes i mig en tercer; hi han llocs que soles les fan quan acaben la carrera, es a dir, l'últim any: com és el cas de València. Per a mi és una fortuna com les tenim organitzades nosaltres ja que des de un principi sabem com és el funcionament d'un col·legi i si ens agrada o no. Tots pensem que servim però hi ha gent que en el practicum de segon se'l ha tingut de deixar abans de acabar-lo perquè s'ha adonat que eixa no era la seua carrera. Aleshores veig una bona raó per la qual esta ven repartit el practicum en els 3 cursos. A més a més, és interessant que des de un principi estigam posats en situació i que tota aquella teoria que donem a la universitat la pugam dur a la pràctica i posar-se en situació. No obstant, després les explicacions que ens donen a classe són més fàcils d'entendre.

Espere que haja deixat clares quines són les meues raons per les qual veig la importància del practicum i el perquè del practicum. Un salut molt gran per a tots. Algú seu havia plantejat així? Que penseu vosaltres?

[Borrar este mensaje](#) | [Responder este mensaje](#)

-

Reflexió sobre les pràctiques.

M. S. C. E. (26-03-2004)

Hola!

No sé si aquest missatge apareixerà al foro o no, perquè m'he encantat un poquet per a escriure'l.

Bé, el que volia dir-vos és que a mi em pareix genial el fet de tindre les pràctiques repartides entre els tres anys de carrera, com a ll majoria de vosaltres. El mètode d'avaluació de les pràctiques no està mal, encara que es podria millorar. Jo he trobat a faltar un poc més de contacte i d'interés per part del tutor de la universitat.

Però el que realment crec que fa falta és un període de reflexió conjunta entre tots els alumnes, on pugam comentar les diferents realitats que ens hem trobat i com abordar-les.

Una altra cosa, referent a la pràctica educativa, que trobe a faltar en la nostra formació és el contacte amb docents d'infantil. Crec que seria molt positiu que vinguera algun antic estudiant i ens explicara com a enfocat ell/ella els aprenentatges que va rebre a la universitat, i que

ens comentara les mancances que hi va trobar.

Bones festes a tots! Ens veem per les places!

[Borrar este mensaje](#) | [Responder este mensaje](#)

○ **¿Para qué la prácticas?**

M. I. L. G. (25-03-2004)

Hola a tod@s!!

Estoy de acuerdo con muchas de las aportaciones de mis compañeros respecto al tema de las prácticas. Por ello, con la intención de no repetir las ideas solo me gustaría destacar dos cosas:

- ¿Para qué las prácticas? Un aspecto positivo sería la oportunidad de relacionar la teoría con la práctica, pienso que es fundamental encontrar en la vida cotidiana del aula los referentes teóricos.

- Por otro lado, me gustaría destacar el aspecto negativo: llegamos con ganas de innovar y nos encontramos con la barrera que los alumnos ya están acostumbrados (como es lógico) a una determinada metodología que quizás no encaja con nuestro concepto de enseñanza, pero no nos queda otro remedio que adaptarnos, por una sencilla razón: en una semana no podemos cambiar la dinámica de una clase.

Por último me gustaría comentar el sistema de evaluación del período de prácticas. Pienso la evaluación debería ser más crítica. Es decir, que tanto la maestra de prácticas como la tutora de la universidad nos comentarán el por qué de esa nota y nos detallaran aquellos aspectos que debemos mejorar. Al fin y al cabo de eso se trata, de reflexionar y analizar nuestra actuación en el aula.

[Borrar este mensaje](#) | [Responder este mensaje](#)

¿El prácticum para qué?

19-03-2004

S. C. P. (19-03-2004)

HOLA SOY ...!!!!!!!

Contestando a la pregunta, "¿El prácticum para qué?", me gustaría decir que durante el período de prácticas de enseñanza, al igual que a mi, al resto de mis compañeros, constituye para nosotros una ocasión única y fantástica para poder establecer nuestros primeros contactos directos con la realidad profesional de la enseñanza, a la misma vez que nos ha hecho ver la realidad de las aulas tal y como son.

La experiencia como docentes nos ha permitido activar y aprovechar los conocimientos que hemos ido adquiriendo durante el año pasado y parte de éste, dotándonos de valor a la hora de orientarnos en la práctica. Con esta reflexión quiero llegar a desvelar lo que tantas veces hemos oímos "La asociación de la teoría con la práctica".

Una manifestación clave de esta teoría reflejada en la práctica podría ser la programación (¿Cómo programar?). Al igual como yo, vosotros habreis descubierto que para programar siempre hay un antes (planificación), un durante (puesta en práctica), y un después (reflexión sobre la puesta en práctica a cerca de nuestras actuaciones).

¿Qué opinais?

Un saludo

[Borrar este mensaje](#) | [Responder este mensaje](#)

○ **A. G. R. (20-03-2004)**

Hola a todos,

es cierto que las prácticas nos pueden servir para poner en práctica, la teoría que vemos en la universidad, pero ¿creéis que ponemos en práctica todos

nuestros conocimientos?. Creo que las prácticas pueden acercarnos un poco a la realidad de las aulas, pero no potencian todos los conocimientos adquiridos. Al llegar a las prácticas te encuentras un tanto limitado por el profesor/a y el entorno, llegamos a las aulas con ganas de experimentar pero no siempre lo podemos hacer, ¿por que?, porque queremos quedar bien con el profesor/a, porque nos vemos inexpertos y pensamos que su forma de trabajar es buena (o aceptable), porque tenemos miedo al fracaso o al ridículo... Además cabe decir que en una semana no puedes pretender desmontar toda la metodología que se lleva a cabo en una clase. También es cierto que de los profesores se puede aprender muchas cosas, pero hay otras que ellos no conocen y nosotros podemos aportar. Otro aspecto que me gustaría comentar, es que en la universidad nos enseñan muchas cosas, proyectos, trabajar con nuevas tecnologías, ese montón de materiales que nos da Inma para trabajar las matemáticas... y cuando llegas a las aulas ¿que te encuentras de todo esto?, lo que quiero decir es que los conocimientos de la universidad van por delante del proceso que se lleva a cabo en las escuelas, y no digo que esto sea malo, pero si que te encuentras un poco decepcionado al ver que la realidad no es como a veces te la pintan. No digo que las prácticas no sirvan para nada, pero al igual que casi todo se pueden mejorar, ¿como?.... opinar. saludos a todos y buenas fiestas.

[Borrar este mensaje](#) | [Responder este mensaje](#)

○

Hola, soy M., a ver si en este foro no me pone "anónimo"

Anónimo - (20-03-2004)

Contestando a mis dos compañeras, con las que estoy bastante de acuerdo, me gustaría recalcar que no todo lo que aprendemos en la Universidad se aplica en la vida real en un aula. Y digo "no todo" porque nuestras prácticas han sido muy limitadas, tanto en tiempo como en "espacio" (es decir, sólo hemos vivido la realidad de un aula, con un profesor/a).

Probablemente, si todos pusieramos en común nuestras experiencias llegaríamos a comprobar que más o menos todos los profesores (sobre todo los de segundo y tercer ciclo) basan sus metodología en el libro de texto. Nosotros como alumnos en prácticas hemos tenido que "innovar" siempre dentro de los límites que nos ponía el profesor. Esto puede tener una visión negativa (no hemos podido hacer todo lo que hubieramos querido o podido) pero, por supuesto, también tiene una positiva: las ganas de cambiarlo, las ganas de hacer todo lo que esté en nuestras manos una vez entremos en la vida laboral.

No me refiero con esto a que esté mal lo que hacen los maestros con los que hemos hecho prácticas (ni mucho menos) pero sí a que podemos intentar hacer algo diferente, comprobar si funciona,...

Otro aspecto que me parece importante recalcar es el hecho de que la Universidad es sólo una guía en nuestra formación como futuros maestros. Lo que aprendemos aquí es insuficiente, cuando acabamos las clases, nuestra formación debe continuar un poco por nuestra cuenta. Y desde luego, donde más aprenderemos, donde más comprenderemos lo que nos sirve y no nos sirve de lo aprendido en la Universidad, la opción que han elegido nuestros maestros de prácticas, etc., es en la vida diaria al frente de un aula con 25 alumnos

¿Qué opinais?

[Borrar este mensaje](#) | [Responder este mensaje](#)

Buenas

F. S. A. (24-03-2004)

Hola a todos, estoy de acuerdo con mis compañeras, creo que en ese mes no nos da tiempo a plantear nuestros conocimientos, y que por mi corta experiencia, no quería salirme tampoco de la metodología que el maestro llevaba, para que él no se sintiera ofendido, así que muchas veces lo único que hacía o hacíamos era imitar al tutor y creo que al final de las prácticas, todos nos parecemos y acabamos hablando tal y como ellos lo hacían. A pesar de todo, creo que hemos aprendido mucho, y que nos servirá para el día de mañana, el saber enfrentarnos al alumnado.

[Borrar este mensaje](#) | [Responder este mensaje](#)

¿Sólo vamos a las prácticas a aprender?

S. C. P. (25-03-2004)

Hola a todos!!!!!!!

Las prácticas desde mi punto de vista, han sido un referente muy importante para poder reflexionar sobre lo que ha ido aconteciendo en el aula, digásmole realidad educativa.

A continuación me gustaría hacer una pequeña reflexión sobre esa pregunta que planteo en el título "¿sólo vamos a las prácticas a aprender?".

El propósito de nuestro tutores de la Universidad desde mi punto de vista es que aprendamos muchas cosas de las prácticas. A través de las prácticas lo que estamos consiguiendo es que gracias a nuestro contacto directo con este ámbito escolar, podamos participar y actuar activamente en las actividades propuestas en el aula y a partir de esta acción poder reflexionar, pensar, justificar nuestra acción para posteriormente poder mejorarla gracias a la interacción conjunta con nuestro Tutor-supervisor. Estas relaboraciones permitirán reconstruir nuestro conocimiento.

Otro aspecto a parte de aprender en nuestro período de prácticas, también es que seamos capaces de resolver problemas y de detectarlos/descubrirlos, intentando junto a nuestro Tutor-supervisor dar respuestas y soluciones.

¿Qué opináis sobre estos dos aspectos: Aprender y resolver problemas?

Saludos a todos!!!!!!!!!!!!

[Borrar este mensaje](#) | [Responder este mensaje](#)

practicum2

L. G. R. (02-04-2004)

hola a tots!

Respecte al practicum al igual que vosaltres opine que es necessari per a passar en pràctica tot allò que estem aprenent però també ens ajuda a decidir si realment estem capacitats per enfrontar-se a un aula; cosa no gens fàcil i més al àrea de infantil o dic desde la meua experiència més directa perquè ja he trevallat en una escola infantil.

Els nens són la cosa més meravellosa que et puga ocòrrer però també es una faena que comporta molta responsabilitat, paciència i bona docència.

També volia comentar que la organització de les pràctiques es un poc caòtica i que debería replantejar-se en molts aspectes.

[Borrar este mensaje](#) | [Responder este mensaje](#)

MOLT IMPORTANT

22-03-2004

Enric Pere Ramiro Roca - ramiro (22-03-2004)

Enric Pere Ramiro Roca - ramiro (22-03-2004)

Totes les aportacions que he llegit són molt interessants, però caldria anar concretant idees, minimitzant que no eliminant les narracions. Aquestes són importants perquè marquen el context, però d'ací pocs dies s'acabarà el fòrum i hauríem de ser capaços de sintetitzar idees sobre el calendari del pràcticum, propostes d'exercicis per a la memòria, opinions sobre com avaluar-la, ...

I espere que ho passem tots molt bé a la Magdalena.

[Borrar este mensaje](#) | [Responder este mensaje](#)

○ I CONTINUA I CONTINUA